

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ **Active Learning**
เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ภาควิชาการ (พว.)

พัฒนาโครงงาน
และการสร้าง
นวัตกรรม

ดนตรี-นาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่

2

สงวนลิขสิทธิ์ บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ **Active Learning**
เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ดนตรี-นาฏศิลป์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่

2

สงวนลิขสิทธิ์

บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด

พ.ศ. 2568

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

1256/9 ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทร: 0-2243-8000 (อัตโนมัติ 15 สาย), 0-2241-8999

แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : 0-2241-4131, 0-2243-7666

คำนำ

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของสถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จัดทำขึ้น เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดระหว่างทาง ตัวชี้วัดปลายทาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

การจัดทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) ได้นำแนวคิดสำคัญที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ได้ พัฒนาทักษะทุกด้าน ทั้งทักษะการคิด การสร้างความรู้ ทักษะการปฏิบัติ ทักษะการสร้างเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต

การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยใช้คำถามผ่านกระบวนการคิดขั้นพื้นฐานและการคิดขั้นสูง ซึ่งในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เล่มนี้ ใช้กระบวนการ GPAS 5 Steps ที่กระตุ้นการทำงานของสมองตามหลัก Brain Based Learning เพื่อหล่อหลอมการคิดทุกมิติให้ผู้เรียน

การใช้ผังกราฟิก (Graphic Organizers) หรือแผนภาพความคิด เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลและจัดระบบความคิดที่หลากหลายรูปแบบ

การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ตามความถนัดและความสนใจ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง

การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวทาง Backward Design ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกิดเป็นความรู้ที่แท้จริง สามารถพัฒนาตนเองตามความแตกต่างของแต่ละบุคคลได้เต็มศักยภาพ

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)

**สัญลักษณ์แสดงแนวคิด
และจุดเน้นในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ Active Learning
เน้นสมรรถนะและคุณลักษณะอันพึงประสงค์**

Active Learning

กิจกรรมประเมินผลตัวชี้วัด

กิจกรรมพัฒนาทักษะศตวรรษที่ 21

กิจกรรมพัฒนาการคิดวิเคราะห์

กิจกรรมพัฒนาการคิดแก้ปัญหา

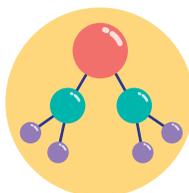
**กิจกรรมพัฒนาการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ**

**กิจกรรมพัฒนาการคิด
สร้างสรรค์**

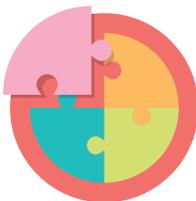
Graphic Organizers

ใบงาน/ชิ้นงาน

กิจกรรมบูรณาการ

โครงงานสู่นวัตกรรม

**กิจกรรมพัฒนาการดำเนินชีวิต
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**

**กิจกรรมพัฒนาการคิดประเมินค่า เพิ่มค่านิยม
และคุณลักษณะอันพึงประสงค์**

สารบัญ

หน้า

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

โน้ตดนตรีและเทคนิคการขับร้อง

6

กิจกรรมที่ 1 โน้ตเพลงไทยอัตราร้างหระสองชั้น

10

กิจกรรมที่ 2 โน้ตสากล

14

กิจกรรมที่ 3 เทคนิคการร้อง บรรเลงดนตรีและการประเมิงานดนตรี

19

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

22

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2

สร้างสรรคับทเพลง

24

กิจกรรม สร้างสรรคับทเพลง

29

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

31

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3

อาชีพทางดนตรี

33

กิจกรรม อาชีพทางดนตรี

37

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

40

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4

องค์ประกอบดนตรีในแต่ละท้องถิ่น

42

กิจกรรม องค์ประกอบของดนตรีในแต่ละท้องถิ่น

49

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

53

หน่วยการเรียนรู้ที่ 5

ดนตรีในวัฒนธรรมต่างประเทศ

55

กิจกรรม ดนตรีในวัฒนธรรมต่างประเทศ

63

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

66

หน่วยการเรียนรู้ที่ 6

ประวัติศาสตร์ดนตรีของไทย

68

กิจกรรม ประวัติศาสตร์ดนตรีกับการเปลี่ยนแปลงทางดนตรีของไทย

71

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

73

หน่วยการเรียนรู้ที่ 7

องค์ประกอบนาฏศิลป์และละคร

75

กิจกรรม องค์ประกอบนาฏศิลป์และละคร

83

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

87

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8

บูรณาการนาฏศิลป์และละคร

89

กิจกรรม บูรณาการนาฏศิลป์และละคร

94

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

97

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9

รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์และละคร

99

กิจกรรม รูปแบบการแสดงนาฏศิลป์และละคร

107

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

114

หน่วยการเรียนรู้ที่ 10

การวิเคราะห์ วิจัยนาฏศิลป์และละคร

116

กิจกรรม การวิเคราะห์ วิจัยนาฏศิลป์และละคร

140

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

145

หน่วยการเรียนรู้ที่ 11

การแสดงนาฏศิลป์ในท้องถิ่นต่าง ๆ

147

กิจกรรม การแสดงนาฏศิลป์ในท้องถิ่นต่าง ๆ

158

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

162

หน่วยการเรียนรู้ที่ 12

ยุคสมัยของละคร

164

กิจกรรม ยุคสมัยของละคร

169

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

173

ตารางสรุปการประเมินผลตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทางตามมาตรฐานการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ : ดนตรี-นาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

175

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1

ที่มา : Pixel Shot (2561)/ Shutterstock.com

โน้ตดนตรีและเทคนิคการขับร้อง

ผังสาระการเรียนรู้

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

1. อ่าน เขียน ร้องโน้ตไทย และโน้ตสากลที่มีเครื่องหมายแปลงเสียง (ศ 2.1 ม.2/2)
2. ประเมินพัฒนาการทักษะทางดนตรีของตนเอง หลังจากการฝึกปฏิบัติ (ศ 2.1 ม.2/6)

ตัวชี้วัดปลายทาง

3. ร้องเพลง และเล่นดนตรีเดี่ยว และรวมวง (ศ 2.1 ม.2/4)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี
 - โฉนดจากเพลงไทยอัตราจังหวะสองชั้น
 - โฉนดสากล (เครื่องหมายแปลงเสียง)
2. การประเมินความสามารถทางดนตรี
3. เทคนิคการร้องและบรรเลงดนตรี
 - การร้องและบรรเลงเดี่ยว
 - การร้องและบรรเลงเป็นวง

1. โน้ตเพลงไทยอัตราจังหวะสองชั้น

1.1 หลักในการเขียน อ่าน และร้องโน้ตเพลงไทย

1) การเขียนโน้ตเพลงไทย มีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) จังหวะ

จังหวะในบทเพลงไทยแบ่งออกเป็น 3 จังหวะ ดังนี้

- จังหวะสามัญ คือ จังหวะทั่วไปที่กำหนดด้วยตนเอง
- จังหวะฉิ่ง คือ การใช้ฉิ่งเป็นเครื่องกำกับจังหวะ เสียงฉิ่งเป็นจังหวะ “เบา” เสียงฉับเป็นจังหวะ “หนัก”
- จังหวะหน้าทับ คือ การใช้เครื่องดนตรีที่ซึ่งด้วยหนัง เป็นเครื่องกำกับจังหวะ โดยมากนิยมใช้หน้าทับปรบไ้เป็นเกณฑ์นับจังหวะ เช่น ตีหน้าทับปรบไ้ครบ 1 เที้ยว นับเป็น 1 จังหวะ

(2) ตัวโน้ต

โน้ตในบทเพลงไทยมี 7 ระดับเสียง และใช้ตัวอักษรแทนเสียงในการเขียนโน้ต ดังนี้

โด → ด เร → ร มี → ม ฟา → ฟ ซอล → ซ ลา → ล ที → ท

ใช้สัญลักษณ์แทนระดับเสียงสูง-ต่ำ ดังนี้

- เสียงสูงใช้สัญลักษณ์ ° ด้านบนตัวอักษร เช่น ด° ร° ม° ฟ° ซ° ล° ท°
- เสียงต่ำใช้สัญลักษณ์ · ด้านล่างตัวอักษร เช่น ด· ร· ม· ฟ· ซ· ล· ท·

(3) ห้องเพลง

ห้องเพลงในดนตรีไทย แบ่งออกเป็น 8 ห้องเพลงต่อ 1 บรรทัด ห้องละ 4 ตัวโน้ต โดยจังหวะตกจะอยู่ที่ท้ายห้องเสมอ โดยตำแหน่งของจังหวะตกจะอยู่ที่ส่วนท้ายสุดของตัวโน้ตในแต่ละห้องเพลง และในการเคาะจังหวะที่ท้ายห้องนั้นทางดนตรีไทยจะใช้เสียงฉิ่ง และเสียงฉับแทนการเคาะจังหวะ หรือที่เรียกว่า **จังหวะฉิ่ง** ซึ่งมีลักษณะอัตราจังหวะและการเคาะจังหวะที่แตกต่างกัน ดังนี้

สามชั้น

----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ	----	--- ฉิ่ง	----	--- ฉับ
------	----------	------	---------	------	----------	------	---------

สองชั้น

--- ฉิ่ง	--- ฉับ						
----------	---------	----------	---------	----------	---------	----------	---------

ชั้นเดียว

- ฉิ่ง - ฉับ							
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

2) การอ่าน และร้องโน้ตเพลงไทย

การเริ่มฝึกอ่านโน้ตเพลงไทยควรอ่านโน้ตบทเพลงในอัตราจังหวะสองชั้นก่อน เพราะเป็นเพลงที่ฟังง่าย ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงสั้น ๆ ที่ร้องและจำทำนองง่าย ไม่ซับซ้อน สามารถเกาะจังหวะตามได้ง่าย รวมทั้งมีการร้องเอื้อนที่ไม่มากนัก นิยมใช้ในการขับร้องและบรรเลงเพื่อเป็นการขับกล่อมและประกอบการแสดงมหรสพต่าง ๆ เช่น เพลงลาวเลี้ยงเทียน เพลงลาวดวงเดือน เพลงลาวจ้อย

ในการอ่านโน้ตเพลงในแต่ละห้องนั้น เนื่องจากตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงในการเขียนโน้ตไม่สามารถที่จะแยกอัตราความสั้น-ยาวของเสียงได้ จึงต้องใช้สัญลักษณ์ | - - - | ในการแทนความยาวของทำนอง

1.2 ตัวอย่างโน้ตบทเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้น

เพลง
ลาวเลี้ยงเทียน

บทร้องเพลงลาวเลี้ยงเทียน สองชั้น

ผู้แต่ง คุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง

ฐูปเทียนทองสองมือถือไว้ตั้งใจวันทา (ซ้ำ)

น้อมเคารพบูชาพระศาสดาของชาวพุทธ (ซ้ำ)

พระปัญญาเลิศล้ำทรงค้นพบสังฆธรรม

พระการุณย์เลิศล้ำทรงน้อมธรรมสู่มนุษย์

พระองค์เลิศล้ำวนวิสุทธิ์สอนชนเพื่อหลุดพ้นความทุกข์ทน (ซ้ำ)

ท่อน 1

- - - รี่	ดํ ดํ ดํ	- ล ล ล	ช ล ดํ ช	- - - ฟ	- ม - -	- ร - ช	- ล ช ช
- - - ล	ช ช ช ช	- ล ล ล	ช ล ดํ ช	- - - ฟ	- ม - -	- ร - ช	- ล ช ช
- ล ช ม	ช ร ม ช	- - ดํ รี่	มํ รี่ ดํ ล	- - ดํ ล	ช ม ช ล	- ดํ รี่ มํ	- รี่ - ดํ
- มํ - รี่	- ดํ - มํ	- - ดํ รี่	มํ รี่ ดํ ล	- - ดํ ล	ช ม ช ล	- ดํ รี่ มํ	- รี่ - ดํ

กลับต้น

ท่อน 2

(- - - -	- - - -)	ช ล ช ม	ช ร ม ช	(- - - -	- - - -)	ช ล ช ม	ร ด - ร
(- - - -	- - - -)	ช ล ช ม	ช ร ม ช	(- - - -	- - - -)	ช ล ช ม	ร ด - ร
- มํ - รี่	- ดํ - มํ	- - ดํ รี่	มํ รี่ ดํ ล	- - ดํ ล	ช ม ช ล	- ดํ รี่ มํ	- รี่ - ดํ
- มํ - รี่	- ดํ - มํ	- - ดํ รี่	มํ รี่ ดํ ล	- - ดํ ล	ช ม ช ล	- ดํ รี่ มํ	- รี่ - ดํ

กลับต้น

บทร้องเพลงลาวดวงเดือน สองชั้น

เพลง
ลาวดวงเดือน

เนื้อร้อง-ทำนอง พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหมื่นพิไชยมหินทโรดม

ท่อน 1 โฉ้ละหนอดวงเดือนเอ๋ย
ไอ้ว่าตึกแล้วหนอพี่ขอลาล่วง
ท่อน 2 ขอลาแล้วเจ้าแก้วโกสุม (เอื่อน)
จะหาไหนมาเทียมเจ้าดวงเดือนเอ๋ย
ท่อน 3 หอมกลิ่นเกสรเกสรดอกไม้
หอมกลิ่นกรุ่นครั้นหอมนั้นยังบ่เลย

พี่มาเฝ้ารักเจ้าสาวคำดวง
อกที่เป็นห่วงรักเจ้าดวงเดือนเอ๋ย
พี่นี้รักเจ้าหนอขวัญตาเรียม
หอมกลิ่นคล้ายคล้ายเจ้าสุเรียมเอ๋ย
เนื้อหอมทราวมเซย์เอ๋ยเราละเหนอ

การร้อง
นิทานเพลง
ลาวดวงเดือน

ท่อน 1

----	----	- ด ร ม	- ช - ตั้	- - - รี้	- ตั้ ตั้ ตั้	ช ล ตั้ ล	ช ม - ช
--- ล	- ช ช ช	- ม ช ม	ช ล ตั้ ล	- - ตั้ ล	- ช - ม	- - ช ม	ร ต - ร
--- ม	- ร ร ร	ช ล ช ตั้	- รี้ - มี้	- ชี้ - -	- ตั้ - รี้	- มี้ ชี้ รี้	มี้ รี้ ตั้ ล
① ----	- ตั้ - ม	----	- ช - ล	- - ตั้ ล	ช ม ช ล	ช ล ตั้ ล	- ช - ช
② ----	- ตั้ - ม	----	- ช - ล	- - ตั้ ล	ช ม ช ล	- ตั้ รี้ มี้	- รี้ - ตั้

กลับต้น

(เกี่ยวข้องกลับ)

ท่อน 2

----	----	- มี้ ชี้ รี้	มี้ รี้ ตั้ ล	- - ตั้ ล	ช ม ช ล	- ต - ร	- ม - ช
(----)	(----)	ตั้ รี้ ตั้ ล	ตั้ ช ล ตั้	(----)	(----)	ช ล ช ม	ช ร ม ช
(----)	(----)	ตั้ รี้ ตั้ ล	ตั้ ช ล ตั้	(----)	(----)	ตั้ รี้ ตั้ ล	- ช - ม
----	- ช - ต	----	- ร - ม	- - ร ช	- - - ช	ร ม ช ม	ร ต - ร
----	ด ร ม ช	ล ช ตั้ ล	ช ม ช ร	- ตั้ รี้ มี้	- ล - ตั้	รี้ ตั้ ล ช	ม ช ล ตั้
----	ด ร ม ช	ล ช ตั้ ล	ช ม ช ร	- ตั้ รี้ มี้	- ล - ตั้	รี้ ตั้ ล ช	ม ช ล ตั้

กลับต้น

ท่อน 3

(----)	(----)	- ตั้ - ม	ช ล ช ตั้	(----)	(----)	ช ล ช ตั้	ช ล ช ม
-- ร ม	ช ล ช ตั้	-- ช ตั้	ช ล ช ม	-- ช ตั้	ช ล ช ม	-- ร ม	ช ล ตั้ ช
(----)	(----)	(- ตั้ - ม	ช ล ช ตั้)	(----)	(----)	(ช ล ช ตั้	ช ล ช ม)
-- ร ม	ช ล ช ตั้	-- ช ตั้	ช ล ช ม	-- ช ตั้	ช ล ช ม	-- ร ม	ช ล ตั้ ช
(----)	(----)	(- ตั้ - ม	ช ล ตั้ ช)	----	- ตั้ - ล	- ช - ม	- ร - ต
----	ช ม ร ช	--- ม	ช ม ร ต	ช ล ตั้ รี้	ตั้ ล ตั้ ช	ล ช ม ช	- ล - ตั้
----	ช มี้ รี้ ชี้	--- มี้	ช มี้ รี้ ตั้	ช ล ตั้ รี้	ตั้ ล ตั้ ช	- ม - ช	- ล - ตั้

กลับต้น

กิจกรรมที่ 1 โน้ตเพลงไทยอัตราจังหวะสองชั้น

1. นักเรียนเขียนตัวอักษรไทย โน้ตเพลงไทยและสัญลักษณ์ที่ใช้แทนระดับเสียงสูง เสียงต่ำ ลงใน ให้ถูกต้อง

ที่	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	<input type="text"/>
ฟาสูง	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	<input type="text"/>
<input type="text"/>	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	ซุ
ลาต่ำ	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	<input type="text"/>
มีสูง	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	<input type="text"/>
โด	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	<input type="text"/>
<input type="text"/>	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	ริ
โดสูง	ใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ คือ	<input type="text"/>

- โน้ตในบทเพลงไทยมีทั้งหมดกี่เสียง _____
ได้แก่ _____

- ในการบันทึกโน้ตเพลงไทย จะใช้สัญลักษณ์ใดแทนความยาวของทำนอง
ในห้องเพลง _____

2. นักเรียนเลือกบทเพลงไทยอัตรารังหะสองชั้นที่สนใจ 1 บทเพลง แล้วเขียนเนื้อร้องและโน้ตเพลงที่เลือกลงในห้องเพลงให้ถูกต้อง จากนั้นฝึกอ่านโน้ตเพลงและร้องเพลงไทยที่เลือก

ศ 2.1 ม.2/2,
ศ 2.1 ม.2/4

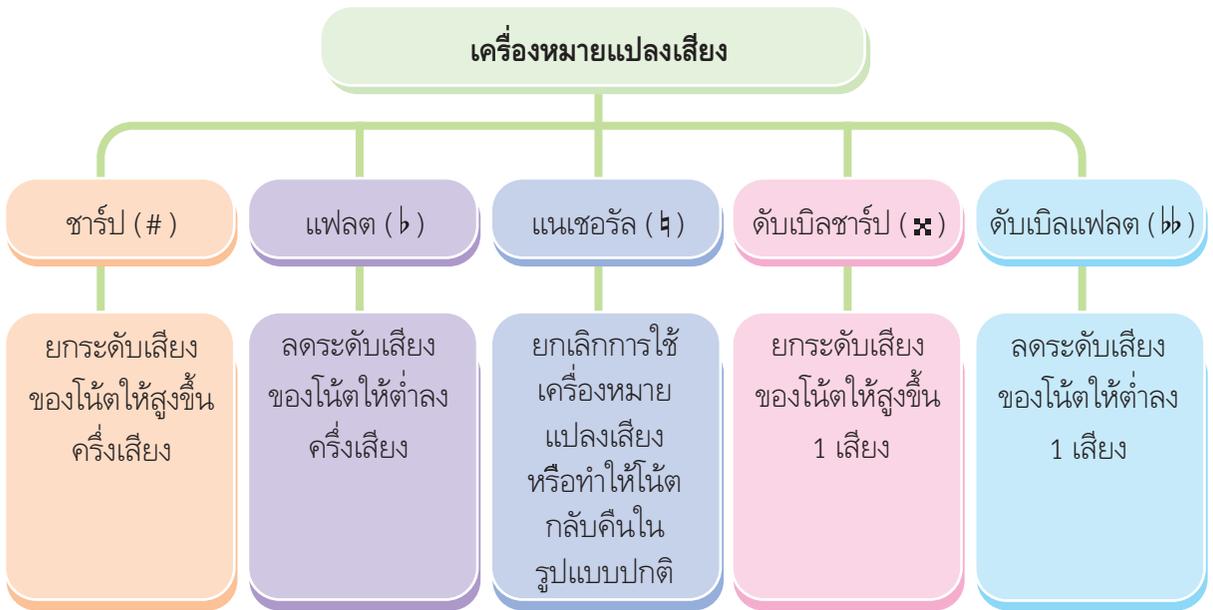
5 ♪ ♪~ ✓ เพลง _____ ♪~ = ♪ ✓

3. นักเรียนสรุปความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง โน้ตเพลงไทยอัตรารังหะสองชั้น

2. โน้ตสากล

2.1 เครื่องหมายแปลงเสียง

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเปลี่ยนระดับเสียงของตัวโน้ต เรียกว่า **เครื่องหมายแปลงเสียง** ซึ่งเครื่องหมายแปลงเสียงมีทั้งหมด 5 ชนิด ดังนี้

ในการใช้เครื่องหมายแปลงเสียง ผู้ประพันธ์เพลงจะใส่เครื่องหมายแปลงเสียงไว้หน้าตัวโน้ตที่ต้องการลดหรือยกระดับเสียง และการอ่านจะต้องอ่านชื่อเครื่องหมายแปลงเสียงตามหลังชื่อโน้ต เช่น

อ่านว่า ฟาชาร์ป

อ่านว่า มีแฟลต

อ่านว่า ฟาแนเชอรัล

การยกเลิกเครื่องหมายแปลงเสียง ทำให้มีผลถึงโน้ตตัวที่เหลื้กภายในห้องเพลงนั้นและเครื่องหมายแปลงเสียงจะมีผลกับโน้ตในห้องนั้นเพียงห้องเดียว เช่น

2.2 ตัวอย่างโน้ตบทเพลงที่ใช้เครื่องหมายแปลงเสียง

A Tisket, A Tasket

Traditional

Chord progression: D, G/D, D, A, Bm, A, D, G/D, D, A, Bm, A, D, G/D, D

Lyrics: A tis - ket, a tas - ket, a green and yel - low
 bas - ket I wrote a let - ter to my love and
 on the way I dropped it, I dropped it, I
 dropped it, and on the way I dropped it. A
 lit - tle boy girl picked it up and put it in his her pock - et.

Note: The musical notation includes treble and bass clefs, a key signature of one sharp (F#), and a 4/4 time signature. The lyrics are written below the notes. The words 'the way' and 'it' are highlighted with pink boxes in the original image.

โครงการสู่นวัตกรรม

นักเรียนแบ่งกลุ่มร่วมกันสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องหมายแปลงเสียง พร้อมยกตัวอย่างบทเพลงที่มีการใช้เครื่องหมายแปลงเสียงกำกับ จากนั้นร่วมกันคิดหาวิธีการนำเสนอที่มีความน่าสนใจมากที่สุด

กิจกรรมที่ 2 โน้ตสากล

1. นักเรียนสังเกตภาพโน้ตดนตรีและเครื่องหมายแปลงเสียงที่กำหนด จากนั้นเขียนคำอ่านตัวโน้ต และเครื่องหมายแปลงเสียงให้ถูกต้อง แล้วตอบคำถาม

1

อ่านว่า _____

2

อ่านว่า _____

3

อ่านว่า _____

4

อ่านว่า _____

5

อ่านว่า _____

6

อ่านว่า _____

7

อ่านว่า _____

8

อ่านว่า _____

 การอ่านโน้ตเพลงที่มีเครื่องหมายแปลงเสียงมีวิธีการอ่านอย่างไร

2. นักเรียนวิเคราะห์ข้อความ จากนั้นนำเครื่องหมายแปลงเสียงเขียนเติมลงในช่องว่าง ให้สัมพันธ์กับข้อความ

1. เพลงนี้ในตอนแรกมีเสียงสูง ตอนที่สองมีเสียงต่ำ แต่ในตอนสุดท้ายเสียงโน้ตในบทเพลง กลับคืนในรูปเสียงปกติ _____
2. นักดนตรีบรรเลงบทเพลงที่มีเสียงโน้ตสูงชันกว่าเสียงเดิม 1 เสียง _____
3. บทเพลงนี้มีตัวโน้ตที่มีระดับเสียงต่ำกว่าเสียงเดิมครึ่งเสียง _____
4. นักร้องคนนี้ร้องเพลงที่มีเสียงโน้ตสูงชันกว่าเสียงเดิมครึ่งเสียง _____
5. ผู้ประพันธ์บทเพลงนี้ประพันธ์บทเพลงให้ตัวโน้ตมีเสียงต่ำลง 1 เสียง บทเพลงจึงไพเราะมาก _____

3. นักเรียนฝึกอ่านและร้องโน้ตบทเพลงสากลที่กำหนด แล้วตอบคำถาม

คิดแก้ปัญหา

Lovely Evening

I

Traditional

G C G C G

Oh, how love - ly is the eve - ning, is the eve - ning,

II

G C G C G

When the bells are sweet ly ring - ing, sweet - ly ring - ing!

III

G C G C G

Ding, dong, ding, dong, ding, dong!

1. เพลงนี้ใช้เครื่องหมายแปลงเสียงใดบ้าง _____
2. เครื่องหมายแปลงเสียงที่ใช้ในบทเพลงนี้ ทำให้บทเพลงมีลักษณะเสียงอย่างไร _____
3. เพลงนี้ให้อารมณ์ ความรู้สึกอย่างไร _____
4. นักเรียนอ่านและร้องโน้ตได้ถูกต้องหรือไม่ _____
5. นักเรียนจะปรับปรุงการอ่านและร้องโน้ตให้ถูกต้องได้อย่างไร _____

4. นักเรียนเลือกบทเพลงไทยสากลหรือเพลงสากลที่ชื่นชอบ 1 ท่อนเพลงที่ใช้เครื่องหมายแปลงเสียง แล้วเขียนโน้ตเพลงที่เลือก แล้วฝึกอ่านและร้องโน้ตเพลงที่เลือก

ศ.2.1 ม.2/2,
ศ.2.1 ม.2/4

เพลง _____

5. นักเรียนนำเสนอการร้องโน้ตเพลงไทยสากลที่เลือกหน้าชั้นเรียน แล้วตอบคำถาม

1. เพลงนี้ชื่อเพลง _____
 2. เพลงนี้ใช้เครื่องหมายแปลงเสียงใดบ้าง _____
 3. เพลงนี้มีจังหวะอย่างไร _____
 4. นักเรียนสามารถนำความรู้เกี่ยวกับเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรบ้าง _____
- _____
- _____

6. นักเรียนสรุปความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโน้ตไทยและสากล

3. เทคนิคการร้องและบรรเลงดนตรี

3.1 เทคนิคการร้องเพลง

การร้องเพลงที่มีความไพเราะ ผู้ขับร้องควรมีเทคนิคที่ใช้ขับร้อง ดังนี้

1. การออกเสียงให้ถูกต้อง ชัดเจนตามอักขรวิธี พยัญชนะ สระ และคำควบกล้ำ
2. สามารถควบคุมระดับเสียงร้องของตนเองให้สอดคล้องเหมาะสมกับเสียงของดนตรี
3. มีความสามารถในการผ่อนลมหายใจในแต่ละช่วงและวรรคตอนของเพลงได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการกำลมหายใจที่เหมาะสมกับบทเพลง
4. สามารถถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลงได้ถูกต้องและไพเราะ
5. การมีคุณสมบัติในการร้อง การสำรวมท่าทาง โดยการนั่งตัวตรง เรียบร้อย หรือทำยืน ควรยืนด้วยกิริยาสำรวม เคลื่อนไหวอย่างสำรวม และหันหน้าสบตากับผู้ชมขณะร้องเพลง

นอกจากเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการขับร้องเพลงแล้ว ในการที่จะขับร้องเพลงไทยให้มีความไพเราะได้นั้น ผู้ขับร้องควรฝึกการเอื้อนเสียง ซึ่งถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของเพลงไทย ทำให้บทเพลงไทยมีความไพเราะและมีเอกลักษณ์ ซึ่งจะแตกต่างกับการเอื้อนเสียงในการขับร้องเพลงสากล ในการขับร้องเพลงสากลจะมีการเอื้อนเสียงหรือทอดเสียงตามเทคนิคของผู้ขับร้อง และความเหมาะสมกับบทเพลง

การเอื้อนเสียง คือ วิธีการขับร้องโดยเปล่งเสียงเป็นทำนองดนตรีระหว่างคำร้อง เป็นเสียงมาจากลำคอ เช่น เออ อือ เอย ฮือ ในลักษณะที่เลื่อนไหลติดต่อกันอย่างกลมกลืน สัมพันธ์กับจังหวะและวรรณยุกต์ของคำร้อง

ตัวอย่างเสียงเอื้อนที่นิยมใช้ในการขับร้องเพลงไทย

- เสียงเออ >>> เป็นการใช้น้ำหนักเสียงลึกลงอยู่ที่โคนลิ้น บังคับคอให้แข็ง เพยอริมฝีปากเล็กน้อย แล้วเปล่งเสียงโดยไม่ขยับคางและไม่หุบปาก
- เสียงเอย >>> ลักษณะคล้ายเสียงเออ แต่เมื่อเป็นเสียงเอย ให้เน้นที่มุมปาก
- เสียงเอียงเอย >>> เริ่มจากการเปล่งเสียงเออ แล้วกระดกโคนลิ้นขึ้นไปสัมผัสชิดเพดานปาก เสียงจะออกทางจมูก และเกิดเสียงเอียง แล้วเปล่งเสียงต่อเหมือนเสียงเอย

3.2 การขับร้องและบรรเลงเดี่ยวพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด

1) **การขับร้องเดี่ยว** คือ การร้องคนเดียว ซึ่งผู้ร้องจะต้องมีความแม่นยำในเรื่องของเสียง ทำนอง จังหวะของบทเพลง ผู้ขับร้องสามารถขับร้องถ่ายทอดอารมณ์ได้ถูกต้องตามจังหวะและทำนองของบทเพลง

2) **การบรรเลงเดี่ยว** คือ การบรรเลงดนตรีทางเฉพาะ เครื่องดนตรีด้วยทางเพลงที่ประดิษฐ์ขึ้นเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากทางธรรมดา ซึ่งในการบรรเลงเดี่ยวนั้นอาจใช้เครื่องดนตรีประเภทกำกับจังหวะมาบรรเลงร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้ จุดประสงค์ของการบรรเลงเดี่ยว คือ

- 🎵 เพื่อแสดงถึงสติปัญญาของผู้คิดค้นวิธีการบรรเลง
- 🎵 เพื่อแสดงถึงความสามารถของผู้บรรเลง
- 🎵 เพื่อแสดงเทคนิคและฝีมือการบรรเลงของผู้บรรเลง

การขับร้องเดี่ยว

ที่มา : Photo BankFrom IAD

3.3 การขับร้องและบรรเลงเป็นวง

1) **การขับร้องเป็นวงหรือการขับร้องหมู่** คือ การขับร้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

2) **การบรรเลงเป็นวง** คือ การบรรเลงเครื่องดนตรีพร้อมกัน และบรรเลงตามหน้าที่ของเครื่องดนตรีให้ตรงตามจังหวะและทำนอง บางครั้งอาจมีการขับร้องร่วมด้วย

วงดนตรีไทย เช่น วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย วงมโหรี บทเพลงที่ใช้บรรเลง เช่น เพลงทาง เพลงกรอ เพลงลูกล้อ-ลูกซัด

วงดนตรีสากล เช่น วงออร์เคสตรา บรรเลงบทเพลงซิมโฟนี วงแจ๊ส บรรเลงเพลงแจ๊ส วงสตริงคอมโบ บรรเลงเพลงสากลที่ทันสมัย

4. การประเมินงานดนตรี

การประเมินงานดนตรี คือ การพิจารณาลักษณะและความสามารถของผู้ขับร้องและผู้บรรเลงดนตรี ซึ่งมีหลักที่เกี่ยวข้องในการประเมิน ดังนี้

1) ความถูกต้องในการบรรเลง

จะต้องพิจารณาว่าผู้บรรเลงมีความสามารถในการบรรเลงที่ถูกต้องตามจังหวะ ทำนองของบทเพลง บรรเลงบทเพลงได้เหมาะสมกลมกลืนและไพเราะ ถ่ายทอดอารมณ์ของการบรรเลงได้ถูกต้อง

2) ความแม่นยำในการอ่านเครื่องหมายและสัญลักษณ์

ในการบรรเลงดนตรี ผู้บรรเลงจะต้องมีความเข้าใจในเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรี สามารถอ่านโน้ตต่าง ๆ ได้ถูกต้อง เพื่อจะได้บรรเลงดนตรีได้ถูกต้องตามโน้ตเพลง ทำให้บทเพลงไพเราะและสมบูรณ์

3) การควบคุมคุณภาพเสียงในการร้องและบรรเลง

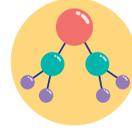
ในการขับร้องเพลงต้องพิจารณาว่าผู้ขับร้องสามารถควบคุมเสียงร้องได้มากน้อยเพียงใด เสียงจะต้องไม่ขาดหรือเกินจนไม่เหมาะสมกับทำนองเพลง สามารถขับร้องได้เหมาะสมกับการบรรเลงดนตรี และผู้บรรเลงจะต้องควบคุมคุณภาพเสียงในการบรรเลงได้ถูกต้อง ชัดเจน โดยเฉพาะการร้องและบรรเลงเดี่ยว

กิจกรรมที่

เทคนิคการขับร้อง บรรเลงดนตรี และการประชันงานดนตรี

1. นักเรียนอ่านข้อความเกี่ยวกับเทคนิคการร้องเพลง จากนั้นนำคำที่กำหนด เติมลงในช่องว่างบนแผนภาพความคิดให้ถูกต้อง

บทร้อง	ทำนองพับเพียบ	ถ่ายทอดอารมณ์	อักขรวิธี
ระดับเสียงร้อง	ฝึกผ่อนลมหายใจ	ทำสำรวม	เนื้อร้อง

นั่งร้องเพลงด้วย _____ นั่งตัวตรงหรือทำยืนร้องเพลง
ควรรยืนด้วยความสำรวม เคลื่อนไหวท่าทางให้เหมาะสมกับเพลง

_____ ให้เหมาะสมกับ
วรรคตอนของบทเพลง

ควบคุม _____
ให้เหมาะสมกับเพลง

ศึกษาทำความเข้าใจ _____
ก่อนขับร้องเพื่อให้ _____
ของบทเพลงได้ถูกต้องและไพเราะ

ออกเสียงให้ถูกต้อง
ตาม _____
พยัญชนะ สระ และคำควบกล้ำ

2. นักเรียนฟังการเอื้อนเสียงจากบทเพลงต่าง ๆ แล้วฝึกปฏิบัติตาม จากนั้น อ่านและวิเคราะห์ข้อความที่กำหนด พร้อมบอกลักษณะของเสียงลงใน แล้วตอบคำถาม

2.1 เป็นการใช้น้ำหนักเสียงลึกลงอยู่ที่โคนลิ้น บังคับคอให้แข็ง เพยอริมฝีปากเล็กน้อย แล้วเปล่งเสียงโดยไม่ขยับคาง และไม่หุบปาก

2.2 ลักษณะคล้ายเสียงเออ แต่เมื่อเป็นเสียงเออ ให้เน้นที่มุมปาก

2.3 เริ่มจากการเปล่งเสียงเออ แล้วกระดกโคนลิ้นขึ้นไปสัมผัส ซีดเพดานปาก เสียงจะออกทางจมูก และเกิดเสียงเอ็ง แล้ว เปล่งเสียงต่อเหมือนเสียงเออ

 นักเรียนคิดว่า การเอื้อนเสียงมีความสำคัญต่อเพลงไทยหรือไม่ _____ เพราะเหตุใด _____

3. นักเรียนชมการแสดงการขับร้องและบรรเลงดนตรีไทย หรือสากล จากนั้นประเมินผลการขับร้องและบรรเลงดนตรี ลงในแบบประเมินผล

ศ 2.1 ม.2/4,
ศ 2.1 ม.2/6

แบบประเมินผลการขับร้องและบรรเลงดนตรี

1. การแสดงที่ชมเป็นการแสดงอะไร _____
2. ผู้ขับร้อง ขับร้องเพลงเป็นอย่างไร _____
3. ผู้บรรเลงดนตรี บรรเลงเป็นอย่างไร _____
4. ผู้ขับร้องมีข้อควรปรับปรุงหรือไม่ _____ ควรปรับปรุงอย่างไร _____
5. ผู้บรรเลงดนตรีมีข้อควรปรับปรุงหรือไม่ _____ ควรปรับปรุงอย่างไร _____
6. ถ้านักเรียนเป็นผู้ขับร้องและบรรเลงดนตรีในการแสดงนี้ จะปฏิบัติตนในการแสดงอย่างไร _____

ศ 2.1 ม.2/4,
ศ 2.1 ม.2/6

4. นักเรียนเลือกบทเพลงที่ตนเองชอบ 1 บทเพลง และฝึกขับร้อง จากนั้น
ออกมาร้องเพลงหน้าชั้นเรียน แล้วบันทึกผลการขับร้องของตนเอง
ลงในแบบบันทึก และตอบคำถาม

แบบบันทึกผลการขับร้องเพลง

1. เพลงที่ขับร้อง คือ _____
2. เลือกเพลงนี้ เพราะ _____
3. เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบจังหวะ _____
4. การขับร้องเพลงของนักเรียนเป็นอย่างไร _____

5. นักเรียนจะปรับปรุงการร้องเพลงของตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างไร _____

6. การประเมินผลการร้องเพลงส่งผลดีหรือผลเสียต่อตนเอง _____
เพราะเหตุใด _____

5. นักเรียนสรุปความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการร้อง การบรรเลงดนตรี และการประเมิน
ความสามารถทางดนตรี

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

นักเรียนใช้ดินสอระบายลงใน หน้าคำตอบที่ถูกต้องให้เต็มวง

🎵 ได้ _____ คะแนน 🎵
คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ตัวชี้วัดระหว่างทาง อ่าน เขียน ร้องโน้ตไทยและโน้ตสากลที่มีเครื่องหมายแปลงเสียง (ศ 2.1 ม.2/2)

1. เพราะเหตุใดจึงควรฝึกอ่านโน้ตเพลงไทยในอัตราจังหวะสองชั้นก่อน

- ① เพราะเป็นเพลงที่ฟังง่าย มีจังหวะทำนองที่จำได้ง่าย
- ② เพราะเป็นบทเพลงที่เป็นที่นิยมและรู้จักทั่วไป
- ③ เพราะเป็นบทเพลงที่มีความหมายไพเราะ
- ④ เพราะเป็นบทเพลงที่หาฟังได้ง่าย

สังเกตโน้ตเพลง แล้วตอบคำถามข้อ 2-3

- ริ ฟ ชั้	ฟ ริ ฟ ดั	- ท - ล	- ช - ริ	- ริ ฟ ชั้	ฟ ริ ฟ ดั	- ท - ล	- ช - ริ
------------	-----------	---------	----------	------------	-----------	---------	----------

2. จากโน้ตเพลงไทยที่กำหนดให้ ห้องใดบ้างที่มีโน้ตเสียงสูง

- ① ห้องที่ 1, 2, 3, 4, 5
- ② ห้องที่ 1, 2, 4, 5, 6, 8
- ③ ห้องที่ 1, 2, 4, 5, 6
- ④ ห้องที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7

3. จากโน้ตเพลงไทยที่กำหนดให้ โน้ตห้องที่ 1 มีความหมายว่าอย่างไร

- ① ทำให้เสียงของตัวโน้ตข้างหน้ามีเสียงสั้น 1 จังหวะ
- ② ทำให้เสียงของตัวโน้ตข้างหน้ามีเสียงสั้น 1/2 จังหวะ
- ③ ทำให้เสียงของตัวโน้ตข้างหน้ามีเสียงยาว 1/4 จังหวะ
- ④ ทำให้เสียงของตัวโน้ตข้างหน้ามีเสียงยาว 3/4 จังหวะ

4. อ่านว่าอย่างไร

- ① ฟาซาร์ป ซอลซาร์ป ลาแฟลต ทีแฟลต
- ② ทีแฟลต ซอลแฟลต ลาซาร์ป ซอลซาร์ป
- ③ ซอลแฟลต มีแฟลต ทีแฟลต ซอลแฟลต
- ④ ฟาแนเซอร์ล ซอลแนเซอร์ล ลานแนเซอร์ล ทีแนเซอร์ล

5. เครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีมีประโยชน์อย่างไร

- ① ทำให้มีความรู้ทางด้านดนตรีเพิ่มมากขึ้น
- ② ทำให้สามารถขับร้องและบรรเลงดนตรีได้ไพเราะ
- ③ ทำให้สามารถขับร้องและบรรเลงดนตรีได้เก่งมากขึ้น
- ④ ทำให้เข้าใจจังหวะ ทำนองของบทเพลงและบรรเลงบทเพลงได้ถูกต้อง

ตัวชี้วัดปลายทาง ร้องเพลง และเล่นดนตรีเดี่ยวและรวมวง (ศ. 2.1 ม.2/4)

6. ข้อใดไม่ใช่เทคนิคการร้องเพลง

- ① ควบคุมระดับเสียงร้องให้เหมาะสมกับบทเพลง
- ② ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจนทั้งสระ พยัญชนะ
- ③ ฟีกอ่านเนื้อร้องและทำนองและทำความเข้าใจอารมณ์เพลง
- ④ ร้องเพลงตามอารมณ์และความรู้สึกของตนเอง

7. การร้องเดี่ยว ผู้ขับร้องควรมีความสามารถในเรื่องใด

- ① บุคลิกท่าทางในการขับร้อง
- ② มีความแม่นยำในจังหวะและทำนองเพลง
- ③ เชี่ยวชาญในด้านการประพันธ์เนื้อร้องและทำนอง
- ④ สามารถขับร้องบทเพลงได้ทุกประเภท ทุกบทเพลง

ตัวชี้วัดระหว่างทาง ประเมินพัฒนาการทักษะทางดนตรีของตนเอง หลังจากการฝึกปฏิบัติ (ศ. 2.1 ม.2/6)

8. การถ่ายถอดอารมณ์เพลงที่ถูกต้องในการขับร้องเพลงเป็นการประเมินความสามารถด้านใด

- ① ความถูกต้องในการขับร้องเพลง
- ② ความแม่นยำในการอ่านเครื่องหมายและสัญลักษณ์
- ③ การควบคุมคุณภาพเสียงในการขับร้องบทเพลง
- ④ ความเหมาะสมของบุคลิกท่าทางที่ใช้ขับร้องเพลง

9. ผู้ประเมินความสามารถทางดนตรี ควรประเมินอย่างไร

- ① ประเมินตามความรู้สึกชื่นชอบในตัวผู้ขับร้องและบรรเลง
- ② ประเมินด้วยความเป็นกลางและใช้หลักการประเมินดนตรี
- ③ ประเมินเฉพาะผู้ขับร้องและบรรเลงที่สนใจเท่านั้น
- ④ ประเมินผู้ขับร้องและบรรเลงที่ไม่ชื่นชอบด้วยถ้อยคำรุนแรง

10. การประเมินความสามารถทางดนตรีมีประโยชน์อย่างไร

- ① ทำให้เข้าใจความรู้สึกของผู้ขับร้องและบรรเลงดนตรี
- ② ทำให้ผู้ขับร้องและบรรเลงดนตรีมีความสามารถในการขับร้องและบรรเลงได้ดีมากที่สุด
- ③ ทำให้ผู้ขับร้องและบรรเลงดนตรีทราบถึงข้อควรปรับปรุงแก้ไขและนำไปพัฒนาให้ดีขึ้น
- ④ ทำให้บทเพลงที่ขับร้องและบรรเลงมีความไพเราะ แปลกใหม่ มีเอกลักษณ์

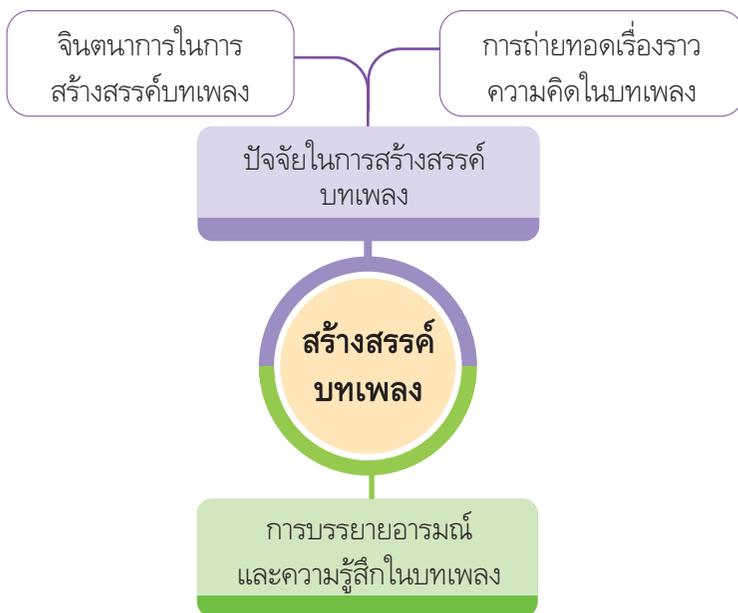
หน่วยการเรียนรู้ที่

2

ที่มา : Chadchai krisadapong (2561)/ Shutterstock.com

สร้างสรรค์บทเพลง

ผังสาระการเรียนรู้

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

1. บรรยายอารมณ์ของเพลงและความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่ฟัง (ศ 2.1 ม.2/5)

ตัวชี้วัดปลายทาง

2. ระบุปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี (ศ 2.1 ม.2/3)

สาระการเรียนรู้แกนกลาง

1. การบรรยายอารมณ์และความรู้สึกในบทเพลง
2. ปัจจัยในการสร้างสรรค์บทเพลง
 - จินตนาการในการสร้างสรรค์บทเพลง
 - การถ่ายทอดเรื่องราวความคิดในบทเพลง

1. ปัจจัยในการสร้างสรรค์บทเพลง

ปัจจัยในการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้ประพันธ์จะต้องเลือกแต่งทำนองและเนื้อร้อง โดยมีเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างสรรค์บทเพลงให้มีความไพเราะ ดังนี้

1.1 จินตนาการในการสร้างสรรค์บทเพลง

ผู้ประพันธ์เพลงนอกจากจะมีความรู้ในด้านทฤษฎีและปฏิบัติทางดนตรีแล้ว ยังต้องมีจินตนาการในการสร้างสรรค์บทเพลง เพื่อให้บทเพลงมีความสมบูรณ์ ไพเราะ สามารถถ่ายทอดอารมณ์มาสู่ผู้ฟังให้เข้าใจได้

บทเพลงไทยมีหลายประเภท แต่ละประเภทผู้ประพันธ์เพลงจะถ่ายทอดอารมณ์เพลง ความหมายที่แตกต่างกัน บทเพลงไทยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1) เพลงที่ใช้ดนตรีบรรเลงล้วน ๆ

เพลงที่ใช้ดนตรีบรรเลงล้วน ๆ คือ การบรรเลงดนตรีโดยไม่มีการขับร้อง เช่น เพลงหน้าพาทย์ เพลงโหมโรง เพลงเรื่อง

การสร้างสรรค์บทเพลงประเภทการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ เช่น เพลงโหมโรงมหาราช ที่ครูมนตรี ตราโมท ได้แต่งขึ้นเพื่อเป็นศุภมงคลอันยิ่งใหญ่ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงเจริญพระชนมพรรษาครบ 5 รอบ 60 พรรษา เมื่อ พ.ศ. 2530 จะเห็นได้ว่าเพลงโหมโรงมหาราชนี้ ครูมนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นโดยคำนึงถึงโอกาสที่จะนำไปใช้เป็นหลัก

2) เพลงที่มีการร้องประกอบ

เพลงที่มีการร้องประกอบ เช่น เพลงละคร เพลงระบำ เพลงเถา ซึ่งเพลงที่ใช้การร้องประกอบนี้ล้วนมีลักษณะการนำไปใช้ที่แตกต่างกันทั้งสิ้น

การบรรเลงดนตรีที่ไม่มีการขับร้อง

ที่มา : Jack-photo (2558)/ Shutterstock.com

การบรรเลงดนตรีที่มีการขับร้อง

ที่มา : Wasu Watcharadachaphong (2555)/ Shutterstock.com

การสร้างสรรค้บทเพลงที่มีการร้องประกอบมี 2 วิธี ได้แก่

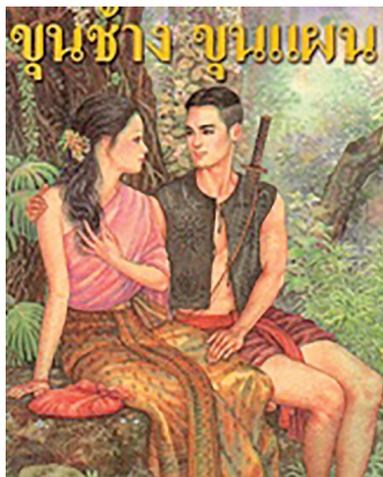
(1) การสร้างสรรค้บทเพลงทั้งบทร้องและทำนอง

ในการสร้างสรรค้บทเพลงทั้งบทร้องและทำนอง ผู้แต่งจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับระดับเสียงและบันไดเสียง แล้วสร้างสรรค้ขึ้นเป็นทำนอง จากนั้นนำเนื้อร้องมาใส่ในบทเพลง ซึ่งในการแต่งบทเพลงสามารถทำได้โดยแสดงเรื่องราวเป็นร้อยกรองที่สัมพันธ์กัน มีสัมผัสต่างๆ คือ สัมผัสสระพยัญชนะ และวรรณยุกต์ และอาจแต่งโดยการบรรยายความรู้สึกของตนเองเป็นบทเพลง เช่น เพลงลาวดวงเดือน ที่บรรยายถึงความอาลัยในความรัก ซึ่งเปรียบเสมือนสิ่งที่จะช่วยผ่อนคลายอารมณ์เศร้า และเป็นความทรงจำทำให้นึกถึงความรักในครั้งนั้น

(2) การแต่งทำนองแล้วนำเนื้อร้องมาใส่ในบทเพลง หรือบทขับร้องที่เป็นของเก่า

การแต่งทำนองในลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะนำเนื้อร้องมาจากคำประพันธ์ในวรรณคดีต่างๆ เช่น เรื่องขุนช้างขุนแผน หรือจากโคลง กลอน บทประพันธ์ที่นำรูปแบบของโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน มาเป็นหลักในการประพันธ์คำร้อง เช่น บทวิทยากรณ์ พระราชนิพนธ์ในหม่อมเจ้าพิจิตรจิราภา เทวกุล ที่ใช้ทำนองเพลงแขกหนัง

🎵	🎵~	เพลงแขกหนัง	🎵~	🎵
		บทวิทยากรณ์		
		อันอารมณ์แปรฟ้าสารพัด		เป็นสมบัติภายนอกให้หลง
		ถึงแต่งงามตามสมัยก็ไม่คง		อยู่ยืนยงเหมือนวิชาเป็นอารมณ์
		อันวิชาพาตนให้คนชอบ		ใครจะลอบคร่ำครวญไม่หลุดถอน
		ติดตัวทรงคงสวยไม่ม้วยมรณ		เป็นอารมณ์ล้ำเลิศประเสริฐเอย

ที่มา : <https://www.bloggang.com>

1.2 การถ่ายทอดเรื่องราวความคิดในบทเพลง

การถ่ายทอดเรื่องราวความคิดในบทเพลง คือ ผู้ประพันธ์จะเป็นผู้บรรยาย ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ในบทเพลงให้ผู้ฟังได้เข้าใจว่าผู้ประพันธ์เพลงต้องการสื่อถึงเรื่องใด ซึ่งจะถ่ายทอดออกมาในลักษณะที่แตกต่างกัน เช่น ความรู้สึกสุข เศร้า เหงา ดีใจ ตื่นเต้น

ตัวอย่างบทเพลงที่แสดงถึงการถ่ายทอดเรื่องราวความคิดในบทเพลง

♩ ~
♪ ~
✓

เพลงเขมรไทรโยค สามชั้น

♩ ~
♩ ~
✓

เพลงเขมรไทรโยค เป็นบทเพลงที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงนิพนธ์ขึ้น ในคราวที่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระราชดำเนินประพาส ตำบลไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เนื้อหาของเพลงเขมรไทรโยคบรรยายถึงความรู้สึกในการชมทัศนียภาพ (อ่านว่า ทัด-สะ-นี-ยะ-พาบ) ของธรรมชาติที่มีความงาม ทำให้ศิลปินเกิดสุนทรียภาพ (อ่านว่า สุน-ทะ-รี-ยะ-พาบ) โดยพบว่าบทร้องของเพลงเขมรไทรโยคนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ได้นำความรู้สึก จินตนาการจากการประพาสครั้งนี้มาเป็นแนวทางการแต่ง ส่วนของทำนองเพลงที่ทรงแต่งขึ้นนั้น พระองค์ได้ทรงนำทำนองเพลงเขมรกล่อมลูกสองชั้นของเก่ามาเป็นหลัก แล้วก็ทรงแต่งขยายทำนองขึ้นเป็นอัตราจังหวะสามชั้น ตามแบบทฤษฎีการแต่งเพลงไทย

♩ ~
♪ ~
✓

บทร้องเพลงเขมรไทรโยค สามชั้น

เพลง
เขมรไทรโยค

บรรยายความตามให้เสด็จยาตร น้องเอ๋ย ไม่ไล่หลายพันธุ้คละขึ้นปะปน น้ำพุพุ่งซ่า เห็นตระการ มันดั่งจ็อกจ็อก น้ำใสไหลจนดูหมุ่มมัตยา น้องเอ๋ย ยินปักษาซ้องเสียงเพียงประโคม เสียงนกยูงทอง หูเราฟัง มันดั่งกอกกอก	ยังไทรโยคประพาสพนาสนธ์ เจ้าไม่เคยเห็น ที่ชายชลเขาชะงักเป็นโตรกธาร ไหลหน้าผาดฉาน มันไหลจ็อกโครมโครม จ็อกจ็อกโครมโครม ก็เหล่าหลายว้ายมาก็เห็นโฉม เจ้าไม่เคยเห็น เมื่อยามเย็นพยับโพยมร้องเรียกรัง มันร้องโต่งตัง มันดั่งกะโต่งโห่ง กอกกอกกะโต่งโห่ง
---	---

บทร้องของเพลงเขมรไทรโยคนี้ ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากผู้แต่งถ่ายทอดความคิดและความรู้สึกในการชมความงามของทัศนียภาพได้อย่างซาบซึ้ง

2. การบรรยายอารมณ์และความรู้สึกในบทเพลง

การบรรยายอารมณ์และความรู้สึกในบทเพลง เป็นการรับความรู้สึกจากการฟัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้ฟังสามารถรับได้โดยตรง โดยเพลงไทยแต่ละเพลงจะมีอารมณ์ที่แตกต่างกัน และสามารถแสดงอารมณ์ให้ความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยท่วงทำนอง ลีลา และจังหวะเพลง เช่น ถ้าท่วงทำนองโหยหวนเยือกเย็น มีจังหวะช้า ก็จะแสดงถึงอารมณ์เศร้า ถ้าท่วงทำนองคึกคักเกรี้ยวกราด มีจังหวะเร็ว ก็จะแสดงถึงอารมณ์สนุกสนาน คึกคัก หรืออารมณ์โกรธ ถ้าท่วงทำนองเรียบ ๆ หวาน ๆ จังหวะปานกลาง ก็แสดงถึงอารมณ์รัก

ดังนั้น การที่จะนำบทวรรณคดีเรื่องใด ตอนใดมาเป็นบทขับร้อง ก็จะต้องพิจารณาถึงถ้อยคำ ความหมายของบทวรรณคดีเรื่องนั้น ตอนนั้น ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้องกับอารมณ์เพลงนั้น ๆ หรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้ในบทขับร้องเพลงมักจะมีถ้อยคำ ความหมายครอบคลุมถึงชื่อเพลงนั้น ๆ เช่น เพลงสุดสงวน ซึ่งเป็นบทร้องในเรื่องขุนช้างขุนแผน มีเนื้อหากล่าวถึงความรักที่มีนางอันเป็นที่รัก ดังแก้วตาดวงใจ เป็นบทของการรำพึงรำพันเพื่อให้ได้นางมาครอบครอง จึงนับได้ว่าเพลงนี้สามารถสะท้อนอารมณ์ของผู้แต่งได้อย่างชัดเจนเพลงหนึ่ง และชื่อเพลงก็มีความเหมาะสมกับเนื้อร้องสามารถสื่อได้อย่างสัมพันธ์กันทั้งชื่อเพลง บทร้อง และทำนอง

ประวัติและที่มา : เพลงสุดสงวนอัตราสามชั้น ของเก่า ประเภทหน้าทับปรบไถ่มีท่อนเดียว 6 จังหวะ เป็นเพลงสำเนียงมอญ ไม่ทราบนามผู้แต่ง ส่วนทำนองสองชั้นนายมนตรี ตราโมท ได้มาจากครูกล้วย ฌ บางช้าง และได้ตัดลงเป็นชั้นเดียว ครอบเป็นเพลงเถา ทำนองสองชั้นของเพลงสุดสงวนนี้ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงพระนิพนธ์ขึ้นอีกทางหนึ่ง ต่อมา มีการนำเพลงสุดสงวน เถา มาดัดแปลง หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ได้ตัดทำนองสองชั้นของครูกล้วย ฌ บางช้าง ลงเป็นอัตราชั้นเดียว เพื่อให้ครอบเป็นเพลงเถาอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ท่านยังได้แต่งเพลงสุดสงวน สามชั้น สองชั้น และชั้นเดียว ให้มีสำเนียงมอญมากขึ้น สำหรับวงปี่พาทย์มอญบรรเลงโดยเฉพาะ

บทร้องเพลงสุดสงวน เถา

(สามชั้น)	น้องเอยเพราะน้อยหรือถ้อยคำ เจ้าเนื้อหอมพร้อมขึ้นดั่งอบเชย ได้ชมชิตเข้าสนิทอย่างนี้แล้ว พี่จะมอบเสน่ห์ไว้ทีไหนนาง	ช่างหวานน่าจริงแล้วเจ้าแก้วเอ๋ย เงยหน้ามาจะไม่อำพราง ขอเชิญแก้วกิริยามेतตาบ้าง อย่าระคายข้องแคนระคายเคือง
(สองชั้น)	ถ้าพี่ลวงน้องให้หมองสตั้ย สารพัดวิชาสง่าเปลื้อง	จงวิบัติเกิดเชิญให้เป็นเนื่อง เจ้าเนื้อเหลืองดั่งทองมาทาบทับ
(ชั้นเดียว)	ว่าพาลทางเปลื้องเครื่องคาด อุ้มนางวางตักสะพักรับ	เขavnพาดฉากงประจงจับ ก็ทอดทับระหวายลงดั่งท่อนทอง

(บทร้องจากเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน หน้า 331)

1. นักเรียนฟังเพลงลาวดวงเดือน แล้ววิเคราะห์ลักษณะของบทเพลงที่ฟัง แล้วตอบคำถามลงในแบบบันทึก

แบบบันทึกการวิเคราะห์เพลงลาวดวงเดือน

- 1) เพลงมีจังหวะอย่างไร _____
- 2) ทำนองเป็นอย่างไร _____
- 3) มีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร _____
- 4) เพลงนี้ให้อารมณ์ความรู้สึกอย่างไร _____

2. นักเรียนอ่านเนื้อเพลงที่กำหนด และวิเคราะห์ความหมายของเนื้อเพลง แล้วตอบคำถาม

ศ 2.1 ม.2/3,
ศ 2.1 ม.2/5

เพลงสายฝน

ทำนอง : พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

คำร้อง : พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ

เมื่อลมฝนบนฟ้ามาลิว	ต้นไม้พลิวลู่กิ่งใบ
เหมือนจะเอนรากคลอนถอนไป	แต่เหล่าไม้ยังกลับงาม
พระพรหมท่านบันดาลให้ฝนหลั่ง	เพื่อประทังชีวิตมิทรม
น้ำทิพย์สาดเป็นสายพรายพลิวทิวงาม	ทั่วเขตคามชุ่มธารา
สาดเป็นสายพรายพลิวทิวทุ่ง	แดดทอรั้งอร่ามตา
รู้้งเลื่อมลายพรางพรายนภา	ยามเมื่อฝนมาแต่ไกล
พระพรหมช่วยอำนวยให้ชื่นฉ่ำ	เพื่อจะนำดับความร้อนใจ
น้ำฝนหลั่งลงมาจากฟ้าแดนไกล	พืชพรรณไม่ชื้นยืนยง

- 1) ความหมายของบทเพลง : _____
- 2) บทเพลงนี้ถ่ายทอดจินตนาการเกี่ยวกับอะไร _____
- 3) ผู้ประพันธ์บทเพลงนี้ถ่ายทอดให้เห็นถึงสิ่งใด _____

3. นักเรียนเลือกบทเพลงไทยหรือเพลงไทยสากล 1 บทเพลง แล้วฝึกร้องเพลง จากนั้นออกมาร้อง และบรรยายอารมณ์ของบทเพลงที่หน้าชั้นเรียน และตอบคำถามลงในแบบบันทึก

ศ 2.1 ม.2/3

แบบบันทึกการขับร้องเพลงและบรรยายอารมณ์ของบทเพลง

- ♪ เพลงที่ฝึกขับร้อง คือ _____
- ♪ เพลงนี้ให้ความรู้สึกอย่างไร _____
- ♪ เพลงนี้มีอารมณ์เพลงอย่างไร _____
- ♪ นักเรียนถ่ายทอดอารมณ์เพลงนี้ขณะขับร้องอย่างไร _____
- ♪ นักเรียนมีวิธีการบรรยายอารมณ์ของบทเพลงอย่างไร _____

4. นักเรียนสรุปความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างสรรค์บทเพลง

แบบพัฒนาทักษะในการทำข้อสอบปรนัยเพื่อประเมินผลตัวชี้วัด

นักเรียนใช้ดินสอระบายลงใน หน้าคำตอบที่ถูกต้องให้เต็มวง

ได้ _____ คะแนน
คะแนนเต็ม 10 คะแนน

ตัวชี้วัดปลายทาง ระบุปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานดนตรี (ศ 2.1 ม.2/3)

1. บทเพลงในข้อใด **ไม่ใช่** บทเพลงที่ใช้ดนตรีบรรเลงล้วน ๆ
 - ① เพลงหน้าพาทย์
 - ② เพลงระบำ
 - ③ เพลงโหมโรง
 - ④ เพลงเรือ
2. สิ่งใดที่มีความสำคัญที่สุดสำหรับการประพันธ์เพลง
 - ① ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ
 - ② ความอดทน อดกลั้น
 - ③ ความขยันหมั่นเพียร
 - ④ การมีมนุษยสัมพันธ์
3. เพลงลาวดวงเดือนบรรยายถึงอารมณ์แบบใด
 - ① ความสมหวังในความรัก
 - ② ความสวยงามของหญิงสาว
 - ③ ความอาลัยในความรัก
 - ④ ความยากลำบากของคนรัก
4. บทเพลงแขกหนึ่งมีความหมายเกี่ยวกับเรื่องใด
 - ① สมบัติเป็นสิ่งมีค่าที่ทุกคนควรมี
 - ② การแต่งกายที่งดงามจะมีผู้นับถือ
 - ③ ความรู้เป็นสิ่งที่มีความอันประเสริฐ
 - ④ การแต่งกายตามสมัยนิยม
5. เพลงราตรีประดับดาวถ่ายทอดเรื่องราวในบทเพลงอย่างไร
 - ① ความสวยงามของผู้หญิง
 - ② ความจำเป็นที่ต้องจากกันในเวลาอันใกล้
 - ③ ความสนุกสนานในการเล่นในป่า
 - ④ ความเศร้า เสียใจที่ถูกทอดทิ้ง

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

บรรยายอารมณ์ของเพลงและความรู้สึกที่มีต่อบทเพลงที่ฟัง (ศ 2.1 ม.2/5)

6. เพลงที่มีอารมณ์เศร้าจะมีจังหวะอย่างไร
 - ① จังหวะช้า โห่ยหวน
 - ② จังหวะเร็ว คึกคัก
 - ③ จังหวะหนักแน่น ฮึกเหิม
 - ④ จังหวะนุ่มนวล อ่อนหวาน
7. เพลงลาวดำเนินทรายมีเนื้อหาของเพลงที่บรรยายอารมณ์และความรู้สึกอย่างไร
 - ① อารมณ์รักนางที่เป็นดวงใจ รู้สึกอยากได้นางมาครอบครอง
 - ② อารมณ์เศร้าที่ต้องจากคนรัก รู้สึกเสียใจ เสียตาย
 - ③ อารมณ์ดีใจที่ได้พบคนรัก รู้สึกปลื้มปิติ
 - ④ อารมณ์โกรธแค้น รู้สึกไม่พอใจ
8. เพราะเหตุใดจึงนำเพลงลาวดำเนินทรายมาร้องในบทละครเรื่อง พระลอ
 - ① เพราะเป็นบทเพลงที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป
 - ② เพราะเป็นบทเพลงที่ประพันธ์โดยผู้มีชื่อเสียง
 - ③ เพราะเป็นบทเพลงที่มีทำนองเสียงลาวที่ไพเราะ
 - ④ เพราะเป็นบทเพลงที่มีเนื้อหาและสัมผัสที่สละสลวย
9. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของการบรรยายอารมณ์และความรู้สึกในบทเพลงที่มีต่อผู้ฟัง
 - ① ทำให้ผู้ฟังเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกของบทเพลงได้ง่ายขึ้น
 - ② ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความรู้สึกของผู้ประพันธ์บทเพลง
 - ③ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายและเนื้อหาของบทเพลง
 - ④ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจการแต่งเพลงและองค์ประกอบดนตรี
10. เพลงลาวดำเนินทรายแสดงถึงอารมณ์อย่างไร
 - ① เศร้า เสียใจ
 - ② สนุกสนาน รื่นเริง
 - ③ มีความสุข สบายใจ
 - ④ คึกคัก ฮึกเหิม

กระบวนการคิดขั้นสูง เชิงระบบ GPAS 5 Steps

สอดคล้องกับการเลื่อนวิทยฐานะ (๖ PA)

ข้อตกลง ในการพัฒนางาน

ออกแบบการจัดการเรียนรู้
การส่งเสริมการเรียนรู้
และการพัฒนาตนเองด้วย
GPAS 5 Steps

ผลงาน ทางวิชาการ

มีนวัตกรรม
การจัดการเรียนรู้
การส่งเสริมการเรียนรู้
และการพัฒนาตนเอง
ที่มีคุณภาพ
และคุณประโยชน์ต่อวิชาชีพครู

กรรมการประเมิน ตามวิทยฐานะ

ผลการประเมินของคณะกรรมการ
ด้านการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้
และการพัฒนาตนเองตามวิทยฐานะ

ประเมินผลการพัฒนางาน ตามข้อตกลง

เสนอผลของการจัดการเรียนรู้
การส่งเสริมการเรียนรู้
และการพัฒนาตนเอง
จากการพัฒนาด้วย
GPAS 5 Steps

สรุปผลการประเมิน การพัฒนางาน

สรุปผลการประเมิน
การจัดการเรียนรู้
การส่งเสริมการเรียนรู้
และการพัฒนาตนเอง
ที่เกิดจากการคิด
ขั้นสูงเชิงระบบ
GPAS 5 Steps

สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.)
บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด
1256/9 ถนนนครไชยศรี แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0-2243-8000 (อัตโนมัติ 15 สาย), 0-2241-8999
แฟกซ์ : ทุกหมายเลข, แฟกซ์อัตโนมัติ : 0-2241-4131, 0-2243-7666

website :
www.iadth.com

8 859764 306604

ราคา 88 บาท

สงวนลิขสิทธิ์ หนังสือเล่มนี้ได้จดทะเบียนลิขสิทธิ์ถูกต้องตามกฎหมาย